

Blatnangt am 21. Mai 1913
10 h 45' Am
mit — Beilagen

2.3.4.5

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Redna vsak šetrik in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dem za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četiri leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopiše do odpovedi. — Udje „Katedralskega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Ekopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnice, inserate in reklamacije, sa dvakrat 25 vin., sa trikrat 85 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejema do srede jutraj. — Za sprotne reklamacije se poštnine prostje.

Današnja številka obsega 12 strani.

Nemška mladina.

Pravijo sicer, da je mladina cvet vsakega naroda, njegova nada, njegov ponos, toda o nemški mladini mi tega ne verjamemo. Tam je velik del vseučiliščne mladine naravnost vzor surovosti, nestrpljivosti in neznanosti. Saj je nemški buršak na celém svetu znan kakor slab denar. Pijan je, kadarkoli ga vidiš, rdeč in odebebel od nezmerno zavžitega alkohola, obraz in glava razsekana od pretepanja, pobijanja in rogoviljenja, glas mu je raskav in oduren, jezik se mu zapleta in zavira. Tak je nemški buršak, znan po celém svetu. Od časa do časa doprineše z velikim hrupom in šundrom dokaz, da je še vedno tak, kakoršen gre glas o njem. Takšno dokazovanje se je vršilo o binkoštnih praznikih v Gradcu. Dogodki so tem bolj zanimivi za nas, ker nam graško vseučilišče pošilja največ nemške mladine, ki se vgnezdí po dovršenih študijah na Slovenskem Štajerju za sodnike, politične uradnike, profesorje, notarje in advokate.

Že v zadnji številki našega lista smo omenili na kratko, kaj se je v Gradcu o Binkoštih dogodilo. Katoliško nemško vseučiliščno društvo Karolina je slavilo 25letnico svojega obstanka. To priložnost so si izbrali svobodomiselní nemški buršaki, da pokažejo, kako znajo biti surovi. Napregli so v vozove vole ter jim dali znamenja katoliških dijakov. Na vozovih so se vozili majhni smrkavci, ki bi naj tudi predstavljali katoliške dijake. Razen tega so bili vozovi okrašeni s slikami, v katerih se zasmehuje katoliška cerkev in duhovništvo. Graška policija je pripustila, da so nemški vseučiliščni frkolini smeli te vozove neovirano voziti po celém mestu. Ko so se katoliški dijaki peljali v cerkev k slovesni sveti maši, so jim buršaki zastavili pot, jih obmetavali z jajci, kamenjem, jim jemali čepice z glav, jim trgali obleko ter jih pretepali s palicami. Ko so se katoliški dijaki zbirali, da pred spomenikom avstrijskega cesarja Franca dajo duška svoji ljubezni do habsburške cesarske rodovine, so buršaki to poskusili na vse mogoče načine preprečiti. Ker je cesarski namestnik poklical vojaštvo, da branijo katoliške dijake, kajti policija tega očitvidno ni hotela, so priredili hrupne uprizoritve tudi nasproti cesarskemu namestniku. Vozove, v katerih so se vozile tudi katoliške žene, so polivali z gnojnico ter jih obmetavali s človeškim blatom. Gospode v vozovih so kamnjali in pretepali. Taka je omika naših bodočih

sodnikov, političnih uradnikov, profesorjev in zdravnikov na Štajerskem!

Človek se kar ne more načuditi, da je kaj takega v Gradcu pri vseučiliščni mladini mogoče. Ako bi se upali naši kmečki mladeniči tako obnašati — sicer je to pri njihovi omiki nemogoče — potem bi bili občinski zapori kmalu prenapolnjeni in naše sodnije bi imele opravka čez glavo. Toda v Gradcu je vse dovoljeno. Zakaj? Mesto je v svobodomiselnih rokah in zato je surovost nasproti katoliško mislečim ljudem dovoljena. Katoliški Slovenci so lahko veseli, da imajo pri nas liberalci tako malo moči, sicer bi bile njih glave v nevarnosti. Liberalci so si povsod enaki.

Naše ljudstvo pa bo tudi razumelo, zakaj se tako vstrajno in odločno branimo nemških uradnikov, notarjev, advokatov in zdravnikov. Kamor se mlado drevo nagne, tamo raste. In mladi nemški ljudje po avstrijskih vseučilišjih se nagibajo k surovosti, neznanosti, nestrpljivosti. Četudi so morda izjeme, vendar večina je taka!

Državni zbor.

Dokler so bile razmere med našo državo in balkanskimi zavezniki skrajno ostre in nevarne, ni hotela vlada sklicati državnega zbora. Še-le sedaj, ko je postal položaj nekoliko prijaznejši, je smel tudi državni zbor zopet začeti s posvetovanji. To je bilo dne 15. maja. Samoumevno, da so vsi poslanci čutili potrebo, govoriti o zunanji politiki naše države. Toda vlada je rekla, da posebne razprave o zunanji politiki ne dovoli. V seji načelnikov vseh državnozbornih klubov, v kateri se določuje za nekoliko dni naprej delovni red, je prišlo vsled tega do nesoglasja med vlado in načelniki. V imenu hrvaško-slovenskih poslancev je govoril dr. Korošec ter izjavil, da so njegovi tovariši za razpravo o zunanji politiki. Sicer vedo, da bo imela vlada zopet gluha ušesa za vse nasvete in opomine, toda vsa odgovornost pade vsled tega ravno na vlado. Slovenci in Hrvatje pa v sedanjem trenutku najbolj nujno potrebujejo, da se jim vrnejo rezervisti domov. Hiše, večkrat celi okoliši, so brez krepkega moškega delavca, ker je vse mlajše moštvo vpo-klicano pod orožje. Samo Nemci niso bili za razpravo. Nazadnje se je dosegel med ministri in načelniki sporazum v tem smislu, da se bo ta teden v torek dne 20. maja začelo prvo čitanje začasnega proračuna, pri katerem bo najprej ministrski predsednik sam podal sliko o zunanjem položaju, potem pa bodo lahko tudi

zastopniki raznih klubov označili stališče nasproti avstrijski zunanji politiki. Določeno je, da prvi za ministrskim predsednikom povzame besedo zastopnik hrvaško-slovenskega kluba, kateri bo v tem slučaju dr. Šusteršič ali dr. Korošec.

Hrvaško-slovenski klub je takoj v prvi seji sklenil, vložiti interpelacijo zaradi najhitrejšega odpusta rezervistov. Interpelacije z isto vsebino so vložili menda tudi vsi drugi državnozborni klubi.

Štajerski slovenski poslanci so vložili tudi nujne predloge zaradi škode, ki jo je povzročil zadnji mraz po vseh spodnještajerskih okrajih, zahtevali odpis davka in podpore iz državnih sredstev.

V razmerju med vladno večino in opozicijo je nastala precejšnja izprememba. Češki kmečki (agrarni) klub je sklenil, da stopi v opozicijo in se zopet nasloni na hrvaško-slovenske poslance. Za sedaj so samo kmečki poslanci izstopili iz vladne večine. Toda nevolja nad sedanjo vlado med Čehi je tako velika, da bodo vzhledu agrarcev morali kmalu slediti tudi mladočehi in češka katoliško-narodna stranka.

Da bi se sklenili v tem zasedanju tudi novi davki, je postalo precej dvomljivo. Nemci in mladočehi sicer z vso silo pritiskajo, a Poljaki in druge stranke niso nič kaj navdušene, čeprav je res, da so drž. kase vse prazne.

Pomenljiv je sklep, katerega je sedaj začetkom državnozbornskega zasedanja storil klub krščanskih socialcev. Izjavili so, da so s sedanjo vlado nezadovoljni, ker ničesar ne stori iz lastnega nagiba, ampak pusti vse zadeve tako teči naprej, kakor so tekle dosedaj. Vlada ima samo eno skrb, da ostane dolgo na krmilu. Nadalje očitajo krščanski socialci tudi ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu, da jim je zelo neugodno odgovoril, ko so se prišli pritožiti čez zadnje študentovske nemire v Gradcu, tako, kakor bi hotel opravičevati svobodomiselnó študentovstvo. Ako bi krščanski socialci vstrajali v svoji nevolji proti seneni vladi, kar pa pri njihovem slabem parlamentarnem vodstvu ni zelo verjetno, potem seveda bi bili dnevi sedanje vlade kmalu šteti.

Na Balkanu.

Skader je sedaj v rokah velevlasti, ki razun Nemčije vse podpirajo Italijo, da bi se čim bolj udomačila v Albaniji in priljubila Albancem.

Mir med Turčijo in balkanskimi zavezniki se še vedno ni sklenil, ker Srbija in Grčija zavlačujeta

ceval volilnih shodov, ampak je mirno pričakoval na Dunaju izid razpisanih volitev, se pač ni smel čuditi, da je slovesno propadel. Od tiste dobe je dal politiki slovo in se pečal z obdelovanjem svojega veleposestva v Marija-Encersdorfu. Po smrti njegovega edinega brata je prevzel njegovo posestvo, nekdanji očetov dom v Zečah. Tam si je postavil lepo letovišče, katerega pa ni potreboval, ker je imel pri Dunaju vse lepše letovišče. Ko mu je med tem umrla prva soproga Ana roj. Dub, je založil za njen dušni mir in za trajen spomin posebno mašno ustanovo pri cerkvi Sv. Ane nad Konjicami. Za tovarišico svojega življenja si je pa izbral vdovo svojega prijatelja, pomorskega kapitana g. Strnada, katera mu je pripeljala v hišo poleg lepe dote še prav pridno in vrlo izobraženo hčerko, ki je s svojim petjem in igranjem na glasovir povzdigovala prireditve, ki jih je njen oče kot načelnik župnijske skupine Katoliškega šolskega društva v Marija-Encersdorfu vsako leto sklical in vodil. Ob priliki lanskega evharističnega kongresa na Dunaju je g. Pukl predsedoval velikemu shodu, ki ga je bila priredila Straža Slovincem na čast.

Katoliških načel rajni g. Pukl nikdar ni zatajil. Bil je slovenski rodoljub stare korenine in je ljubil nad vse svoj slovenski rod, zato tudi svoj rojstni kraj, kakor tudi svoje sorodnike. Podpiral je rad svojega rajnega brata in svojo, v Zrečah omoženo sestro Meto, katero je vedel navdušiti za slovensko stvar, da je tudi ona znala svoje otroke za to navdušiti.

Da bi sestri-samici preskrbel boljše dni, vzel je na svoj dom v Marija-Encersdorf. Bratovo hčer pa je dal g. Vinkotu Krušič, magistratnemu uradniku na Dunaju, za ženo.

Tako je časne reči lepo uredil, predno je zatisnil za ta svet svoje oči. Svetila mu večna luč!

† Jakob Pukl,

veleposestnik v Marija-Encersdorfu pri Dunaju, c. in kr. nadporočnik v rez., c. kr. sodnijski tolmač, član raznih slovenskih društev na Dunaju itd., je umrl po dolgi, mučni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajočee dne 8. maja 1913 ob 10. uri zvečer in je bil tam pokopan na binkoštno nedeljo popoldne.

Tako nekako se glasi smrtno naznanilo, ki sta ga izdali rodbini Pukl in Krušič in ga nam poslali, da ga priobčimo v našem listu.

Izpod prijateljskega peresa smo dobili k temu tužnemu naznanilu še sledeči dopis:

Rodil se je rajni g. Pukl leta 1849 na Zečah, mali vasi ob levi strani državne ceste, ki pelje iz Konjice v Celje. Njegovemu očetu, ki je bil pobožen kmetič, so ljudje navadno rekli Lekšun in rajnemu gosp. Puklu Lekšunov Jaka. Ko je oče Lekšun slišal, da bo Lipak dal svojega sina Mihaela v Celje študirat, je tudi Lekšun dal svojega Jakeca v latinske šole.

V jeseni l. 1862 sta prestopila Lipakov Miha in Lekšunov Jaka s trirazrednice v konjiškem trgu na c. kr. glavno šolo in drugo leto na c. kr. gimnazijo v Celju, kjer sta prvi razred oba dovršila l. 1864. z odliko. Od 65 sošolcev, ki sta jih imela v prvem razredu, pripeljala sta jih v osmo šolo le 28, izmed katerih sta se za prvo mesto najbolj kosala Lipakov Mihael in Stitarjev Francelj iz Solčave. Prvi je drugega premagal, tako, da je l. 1871 on stal na čelu celjski gimnaziji. Stitar se je pa zadovoljil z drugim mestom, sošolec Wokaun Gustav je dosegel tretje, naš Pukl Jakob pa četrto mesto. Bili so vsi odličnjaki, ki so dovršili zrelostni izpit avgusta 1871 z odličnim uspehom. Sedaj se jim je razcepila njihova pot, po kateri so 8 let hodili skupaj. Lipakov gospod Mihael se je posvetil

bogoslovju in je bil potem, ko je dopolnil eno leto vojaške službe, dne 25. julija l. 1875. posvečen v mašnika, l. 1881. je postal doktor bogoslovja na dunajskem vseučilišču, meseca oktobra 1889 so pa zasedli kot preč. gospod dr. Mihael Napotnik stolico lavantinskih škofov, v Mariboru. — Drugi Francišek Stitar se je posvetil modroslovju. On se je podal na Rusko, kjer je lani umrl kot visoko odlikovan profesor na vseučilišču v Kalugi. Kratko pred svojo smrtjo je obiskal še svoj rojstni kraj v Savinjski dolini in svojega prijatelja našega g. Jakoba Pukla v Marija-Encersdorfu pri Dunaju. — G. Wokaun je postal c. kr. nadsodnijski svetnik, ki še sedaj služi pri c. kr. okrožnem sodišču v Mariboru. — Rajni g. Pukl se je pa posvetil pravoslovju na dunajskih visokih šolah. Napravil je tudi par strogih izpizov, da bi postal doktor prava. Da si zasluži za visokošolanje potrebni denar, je stopil v pisarno slovitega dunajskega odvetnika dr. Viktorja Fuchs, ki je bil med tem od svetlega cesarja povišan v baronski stan.

Med tem je postal rajni g. Pukl sotrudnik večjega katoliškega časnika na Dunaju, „Vaterlanda“, in se tako zabil v politiko. Pri tem je pa izgubil veselje do napornih študij, posebno še, ker je bil poklican k vojakom, kjer se je povsod do častne stopinje c. in kr. nadporočnika.

G. baron Fuchs je svojega koncipienta g. Pukla jako spoštoval in mu je preskrbel bogato nevesto iz premožne hiše Dub. Ž njo je preživel v Marija-Encersdorfu pri Dunaju lepo vrsto srečnih let. Posvetil je vse svoje moči časnikarstvu in je začel izdajati svoj list, „der Süden“ imenovan. Ker je menil, da ga je ta list dovolj seznanil s svojimi rojaki na Spodnjem Štajerskem, je nastopil kot samostojen kandidat za splošno kurijo na Spodnjem Štajerskem. Ker ni skli-

končni sklep mirovne pogodbe. Njima je lahko, ker nimata s Turčijo nič več opraviti. Toda Bolgarija mora še vedno vzdrževati svoje čete ob Čataldži in polotoku Galipoli. Ko stoji Bolgarija oborožena nasproti Turkom, pa zbirata Grčija in Srbija svoje vojake na bolgarski meji. Napetost zaradi mej še traja namreč naprej, sporazumljenje še ni doseženo. Rusija se sicer trudi, tudi vlade balkanskih zaveznikov se neprenehoma dogovarjajo in pogajajo med seboj, toda zadeva ne gre naprej, ker je javno mnenje v vseh balkanskih državah že preveč nahujskano.

Avstrija odpušča svoje rezerviste. Vseh še sicer noče odpušiti, ravno zaradi napetega razmerja med Bolgarijo in Srbijo, vendar že delna odpustitev kaže, da se je položaj za Avstrijo na Balkanu precej izboljšal, tako, da se vsaj v bližnji bodočnosti ni bati bolj vznemirljivih dogodkov. Tudi izjemno stanje v Bosni in Hercegovini se je odpravilo. Ogrska vlada si je osvojila (anektirala) turški otok Ada-Kale v reki Donavi iz previdnosti, da tega ne bi storila Srbija. Pravzaprav bi morala osvojitev izvršiti skupna avstro-ogrška vlada, kajti samo ogrske države in vlade na zunaj ne poznamo. Ker še Esad-paša vedno straši po Albaniji, sta Avstrija in Italija odposlali vsaka po eno ladjo pred albansko luko Drač.

Črnogorci zapustijo Skader.

V soboto, dne 17. t. m., so zadnji črnogorski vojaki s svojim poveljnikom generalom Bečir zapustili Skader. General Bečir v spremstvu črnogorskih generalov Vučinič in Lipovac ter 500 črnogorskih vojakov se je dal čez skadrsko jezero prepeljati v Virbazar. Ko se je ladja začela premikati, je general Bečir zaklical z mogočnim glasom:

Mi se vrnemo! Kri naših bratov ne bo mirovala, ampak klicala po nas!

Javni red in mir vzdržujejo sedaj avstrijske, italijanske, francoske, angleške in nemške čete, katere štejejo skupaj 1000 mož in ne 500, kakor smo v zadnji številki pomotoma poročali. Najvišje poveljstvo čez to vojaštvo ima angleški častnik, kateremu so pridruženi kot svetovalci častniki drugih držav. Med temi častniki je opaziti veliko nasprotstvo proti Avstriji. Kjer je le mogoče, se da prednost Italijanom, ne pa enakopravnost. Našim vojakom se je odkazal za stražo oni del mesta, kjer razsajajo osepnice, tifus in v katerem ni nobene pitne vode. Naše vojaštvo se je moralo dati cepiti proti nalezljivim boleznim. Najlepši del mesta stražijo Italijani. Vse je tako urejeno, da skadrsko prebivalstvo pač vidi italijanske vojake, ne pa naših. Ko so naši avstrijski vojaki delili živež gladnim ženam, otrokom in starcem v Skadru, se je slišalo zahvaljevanje: Bog blagoslovi Italijo! — Vse, kar je dobrega, se pripisuje Italijanom. Katoliških Malisorov, ki hočejo v mesto, da pozdravijo avstrijske vojake, ne pustijo v mesto in jim pretijo, da bodo streljali na nje, ako bodo skušali vendar priti v mesto. Čeprav imajo Avstrije v Skadru že od nekdaj dobro urejeno pošto, se je sedaj vsa poštna in brzojavna služba odkazala edino-le Italijanom. Avstrija pa se ne gane. Ko bi morala nastopiti proti Italijanom, ne vidi poniževanj in zoperstavljanj.

Predaja Skadra velesilam.

Črnogorski general Bečir, ki je pozavzetju Skadra poveljeval črnogorskim vojaškim četam v tem mestu, je dne 14. t. m. popoldne v palači bivšega turškega poveljnika umorjenega Hasan Riza-paše predal mesto poveljniku mednarodnega brodovja, angleškemu admiralu Burnaju.

Neposredno pred vstopom mednarodnega vojaštva v Skader, je prišla v mesto častna straža, obstoječa iz štirih mož in enega častnika vsake države, ki je bila zastopana pod črnogorsko obalo. Upravitelj Plamenac in general Bečir sta v imenu črnogorske vojske sprejela mednarodni oddelek, kateremu je črnogorsko vojaštvo na mostu čez Bojano izkazalo vojaško čast, na kar so čete z godbo na čelu odkorakale v mesto. General Bečir je v vsprejemni dvorani omenjene palače nagovoril v francoskem jeziku admirala Burnaja in je med drugim rekel tudi sledeče:

„Sledim usodi svojega prednika na tem mestu, junaškemu branitelju Skadra, Esad-paši, ki je skušal držati mesto do zadnjega trenutka. V vaše roke polagam usodo Skadra. Izpolnjujem voljo in željo najvišjega vojnega poveljnika Črne gore s tem, da vam izročam Skader, mesto, ki nam je drago in katero nas veže z zgodovino vojske. Drugače pa, kakor Esad-paša, se umaknem izreku zedinjenih velesil in ne sili orožja. Ko predajam mesto zastopnikom velesil, imam v tem žalostnem trenutku samo eno željo, da nikdo nikdar ne onečasti grobove naših junakov, ki leže zunaj mesta.“

Po kratkem odgovoru admirala Burnaja se je umaknila črnogorska straža in na njeno mesto je stopilo mostvo mednarodnih čet. Črnogorska posadka je zapustila mesto, le en del čet je še ostal v Skadru, da spravi iz mesta črnogorske vojaške stvari in ves plen, katerega so odvzeli Turkom.

Črnogorska obal zopet prosta.

Angleški admiral Burnaj je dne 14. maja po angleškem poslaniku na Četinju obvestil črnogorsko vlado, da je zaprtje črnogorske obali po mednarodnem brodovju ustavljeno, ker so Črnogorci z zapustitvijo Skadra zadostili zahtevi evropskih velesil. Dasiravno je zaprtje ustavljeno, vendar še ostanejo nekaj časa bojne ladje, ki so dosedaj stražile črnogorsko obal, v bližini črnogorskega ozemlja. Med drugimi evropskimi ladjami se nahajajo tudi avstrijske: „Frano Ferdinand“, „Radecki“ in „Zrinski“.

Esad-paša v Albaniji.

Iz Tirane, kjer prebiva sedaj Esad-paša, prihajajoči trgovci in bogati zasebni ljudje, pripovedujejo, da Esad-paša nadleguje bogate, imovite Albance ter zahteva od njih denarja in zlatnine. Lastnina in imetje ni varno pred njim. Da bi se ne pojavili večji nemiri, sta poslale Avstrija in Italija vsaka po eno ladjo pred Drač, da stojita na straži in varujeta ubegle Albance. Avstrija je poslala majhno okovano križarko Aspern, Italija pa veliko okovano križarko Francesco Ferruccio. Mi smo poslali radi tega majhno križarko, da lahko pridemo bliže obali, nego italijanske ladje. Aspern gre namreč samo 4 m globoko, italijanska ladja pa 7 m. Sicer pa je naša ladja radio-brzojavnim putem v zvezi z našim brodovjem v Kotoru, tako, da dobi lahko takoj pomoč, ako bi bilo treba.

Ogrska je zasedla turški otok.

V ponedeljek, dne 12. t. m., je zasedla Ogrska turški otok Ada-Kale v Donavi. Otok, ki leži ob ogrsko-srbski-rumunski meji, je bil do sedaj turška last. Posebna ogrska komisija, kateri je predsedoval veliki župan komitata, K. Sereny, je prišla na otok in obvestila turškega upravitelja Edin-bega, da zasede v imenu kralja to ozemlje. V turškem vladnem poslopu je župan dr. Medve prebral v ogrskem jeziku pooblastilo vlade, da naj zasede otok, ki pripade odslej naprej imenovanemu komitatu. Obljubil je, da bodo prebivalci zasedenega otoka polnopravni ogrski državljani in je pozval oršavskega sodnika, da naj prevzame upravo otoka. Navzoči so to podpisali. Turški upravitelj, kateremu so protokol ponudili v podpis, je izjavil, da mora prejšnjo s turško vlado stopiti v dogovor. Veliki župan pa mu je odgovoril, da tega ne more upoštevati in mu je dovolil, da sme ostati na otoku dokler ne dobi odgovora od turške vlade. Nato je Edin-beg brzojavil v Carigrad, na kar je odpotoval na Dunaj. Posadka, ki je že prej bila na otoku, se je pomnožila z oddelkom ogrskega orožništva.

Povod za zasedenje tega otoka je sklep miru med Turčijo in zaveznimi balkanskimi državami. — V sled mirovne pogodbe bo vse nekdanje turško ozemlje zapadlo od črte Midia—Enos v last zaveznikov. Da ne bi tega otoka, ki je že od l. 1878. pod avstrijsko-ogrskim varstvom, zasedli Srbi ali kdo drugi, ga je naša država z ozirom na njegov veliki vojaški pomen zasedla. Otok Ada-Kale je poldrugi kilometer dolg in 600 m širok. Prebivalcev ima kakih 2000, ki so vsi mohamedanske vere. Otok leži blizu mesta Orsova ter je oddaljen od ogrske meje 200 m, od srbske pa 400 metrov. Na otoku je postavil cesar Karl VI. močne utrdbe z namenom, da zapre plovo po Donavi in da se ne zgradi na tem primernem mestu most čez Donavo. L. 1716. ga je zavzel princ Evgen, in otok je ostal avstrijski do l. 1738. Po 4tedenskem obleganju se je moral otok udati Turkom. L. 1790. je Avstrija otok zopet zasedla, a ga je morala pozneje ponovno izročiti Turčiji. Ko so morali Turki l. 1867. zapustiti svoje utrdbe v Srbiji, je ostal ta otok s privoljenjem naše države v turški oblasti, dokler ga niso velesile prepustile na berolinskem zborovanju varstvu Avstro-Ogrske. Od tedaj so ga upravljale avstro-ogrške in turške oblasti. Prebivalci niso plačevali ne davkov in ne carine ter so se preživljali s poljedelstvom in tujskim prometom. Na otoku je bilo do sedaj avstrijsko in turško vojaštvo. Sedanji avstro-ogrski posadki je poveljeval naš rojak iz Devina na Primorskem, stotnik Ples.

Otok je zasedla Ogrska, kar pa v Avstriji iz državnopravnega stališča ne najde odobrenja. Otok bi se bil imel zasesti v imenu Avstro-Ogrske, dočim se je zasedel samo v imenu ogrske vlade. Ogrska uprava je že začela poslovati na zasedenem otoku. Prvi njen čin je bil, da je okrajni zdravnik iz Orsove, dr. Svare, vsem majhnim otrokom stivil koze. Dosedanji turški upravitelj, kateremu je turški poslanik na Dunaju dal navodila, naj ogrskega prilastenja ne pripozna ter naj skuša nadaljevati svoje poslovanje, se je vrnil na otok. Turčija bo proti zasedenju ugovarjala. Najbrž bo konferenca poslanikov v Londonu razpravljala tudi o usodi otoka Ada-Kale. Listi poročajo, da bodo nekatere velevlasti odločno protestirale proti zasedenju tega otoka.

Bolgarija in Srbija.

Med Srbi in Bolgari je nastalo, kakor poročajo listi, zelo napeto razmerje, ker se baje Srbi nočejo držati pogodbe glede ureditve mej zavzetega ozemlja, kakor sta se Srbija in Bolgarija dogovorili pred vojsko s Turčijo. Srbi hočejo obdržati mnogo onega ozemlja, ki je bilo določeno za Bolgare, n. pr. Bitolj. Radi tega je nastal med obema državama oster spor in se je bati, da res pride do vojske med Bolgari in Srbi. Srbska vlada je baje vpoklicala vse častnike in vojake, ki so bili odpuščeni po sklepu premirja. Tudi oni so vpoklicani, ki se nahajajo na dopustu in kojih dopust še ni potekel. V Macedoniji se nadaljujejo oboroževanja.

Bolgarija se obnaša bolj miroljubno kot Srbija. Bolgarski vladni list „Mir“ piše, da so balkanske države dosegle svoje uspehe le vsled medsebojne zveze. Balkanska zveza je po vojski prav tako potrebna kakor med vojsko; balkanska zveza je glavni pogoj za resnično neodvisnost balkanskih držav. Za pravično razdelitev osvojenega ozemlja se je treba ozirati na dvoje, namreč na medsebojne pogodbe in na izvršeno delo ter na žrtve. Bolgarska vlada upa, da se bo razdelitev Balkana mirno izvršila.

Srbi zahtevajo, naj bo reka Vardar meja med Srbijo in Bolgarijo. Bolgari pa se temu protivijo, ker bi potem ostal Bitolj v srbski oblasti. Domneva se,

da bo skušala Rusija pomirjujoče vplivati na obe državi in bo tudi ona določila končno mejo.

Ruska pomoč.

Ruski zunanji minister je na željo carja Nikolaja predložil ruski dumi (državnemu zboru) predlog, po katerem se določi 2.150.000 K podpore za nakup živeža prebivalstvu Črne gore. Duma je predlog z veseljem sprejela. Vest o naklonjenosti ruskega naroda do ubogih Črnogorcev je vzbudila v celi Črni gori veliko radost.

Vojne priprave in izgube balkanskih držav.

Po službenih podatkih je izgubila Bolgarija v vojski 32.000 mrtvih in 53.000 ranjenih, 3100 vojakov je bilo vjetih. Srbija je imela 20.000—27.000 mrtvih in ranjenih, Črna gora pa 7000 mrtvih in ranjenih. Mobilizirala pa je Bolgarija: 216.000 pehote, 72.000 posebnih čet (pionirji, tren), 50.000 rezerve, 50.000 domobranstva, 2 letnika milice, vsega skupaj z domobranstvom 70.000 mož, 15.000 makedonskih prostovoljcev, 30.000 vnovačenih vojakov iz Makedonije, 70.000 mož za priprego in saniteto in 50.000 mož za varstveno službo.

Posledice vojnega stanja v Dalmaciji

Vojne priprave v Kotoru v Dalmaciji bodo tamošnjemu prebivalstvu ostale dolgo časa v slabem spominu. Iz vojnih ozirov so posekali krasni hrastov gozd nad trinitaškim prelazom; tudi v obsegu visokega Vermaca, blizu krtolskega zaliva in Krivošija so posekali mnogo drevja. Koliko je padlo pod sekuro oljk, mandelnov in cepljenih kostanjev! Poljske zidove, ki si jih je ljudstvo s težko muko proti tatovom in živini napravilo, so porušili, da kamen ni ostal na kamenu. Podrli so tudi mnogo hiš. V sled mnogobrojnih vojaških čet so cene živilom silno poskočile. Treba bo velikih svot, da se ljudstvu povzročena škoda povrne.

Rezervisti gredo domov.

„Militärische Rundschau“ poroča dne 17. t. m.: Danes dobe vsa korna poveljstva od I.—XIV. kora odlok, glasom katerega se imajo odpušiti vsi rezervisti letnikov 1909 in 1908. Od zadnjega letnika se nahajajo rezervisti le pri kavaleriji. Dalje je bil odrejen delni odpust nadomestnih rezervnih letnikov 1910 in 1911, skupno okoli 15.000 mož. Skupno število vseh rezervistov in nadomestnih rezervistov, ki bodo odpuščeni, znaša okoli 50.000 mož. Le v Bosni, Hercegovini in Dalmaciji se odpust rezervistov za enkrat še ne izvrši.

Politični ogled.

— Naš cesar. Kljub visoki starosti je cesarjevo zdravstveno stanje v zadnjem času naravnost izborna. Cesar se osebno udeleži procesije sv. Rešnjega Telesa in tudi otvoritve jubilejne bolnišnice na Dunaju.

— Cesarska rodbina. Kakor vsako leto, tako bo cesar tudi letos svoje počitnice prebil v Ištu, in sicer od meseca julija do septembra. Prestolonaslednik Fr. Ferdinand bo s svojo rodbino čez počitnice najprej na Češkem na gradu Konopišt, meseca septembra pa se preseli zopet v Miramar. Nadvojvodinja Marija Jožefa ostane do konca junija na Dunaju, ker bo njen sin Maks delal na jadransko morje. Nadvojvoda Karl Franc Jožef bo z nadvojvodinjo Cito in s sinčkom Otonom bival najprej na Nižjem Avstrijskem v vili Varthole, pozneje pa v Bistrici na Zgornjem Stajerskem. Nadvojvodinja Marija Valerija je sedaj pri svoji hčeri grofici Elizabeti Valdburg, ker pričakujejo veselega dogodka, pozneje pa bo šla k svojemu očetu v Išt.

— Deželnozborske volitve na Gorškem delajo slovenskim kakor tudi laškim liberalcem mnogo preglavice. Tudi v tej deželi, v kateri so do zadnjega časa imeli liberalci še glavno besedo, sedaj nihče več ne mara za nje. Posebno hudo se zvijajo laški liberalci, kateri so imeli do sedaj iz svoje srede deželnega glavarja. Kakor kažejo razmere, bo liberalcem na Gorškem pri bodočih volitvah skoro gotovo popolnoma odklenkalo. Da bi se še vsaj količkaj opomogli, ponujajo laški liberalci sedaj katoliški stranki kompromis ali medsebojno podporo za volitve. A katoliška stranka, laška kakor tudi slovenska, je tako močna, da ne potrebuje liberalne podpore. Nemila usoda preganja liberalce povsod!

— Slovenci v Trstu se borijo na enak način za svoje narodne in politične pravice kot mi Stajerski Slovenci. V tržaškem deželnem zboru so vložili italijani skoro enak predlog kot Wastian v Stajerskem, po katerem bi šolsko nadzorstvo popolnoma dobili v roke Italijani. Slovenski poslanci so začeli radi tega obstruirati, da bi zabranili nameravano krivico. Deželni zbor ni mogel delovati in vlada ga je dne 16. t. mes. zaključila. Vsi Slovenci, celo liberalni, odobrujejo obstrukcijo tržaških Slovencev, ker se gre za važno narodno stvar. A pri nas na Stajerskem pa slovenski liberalci obstrukcijo naših poslancev, ki je v primeri s tržaško še večjega narodnega pomena, preklinjajo.

— Za župana v Zagrebu na Hrvaškem je zopet izvoljen dosedanji župan stavbenik Janko Holjac. — Listi poročajo, da bo morda za novega hrvaškega bana imenovan bivši ban baron Rauh. Domneva se namreč, da se dosedanji ban Cuvaj ne bo več vrnil na svoje mesto. Cesar je dne 16. t. m. sprejel barona Rauha. Iz tega se sklepa, da utegne postati Rauh Cuvajev naslednik.